

Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 3/1996 vp

Hallituksen esitys laeiksi vuoden 1951 kalastuslain 90 §:n ja vuoden 1982 kalastuslain muuttamisesta

Eduskunta on 12 päivänä joulukuuta 1995 lähettänyt maa- ja metsätalousvaliokunnan valmistelevasti käsiteltäväksi edellä tarkoitetun hallituksen esityksen n:o 200/1995 vp.

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina ylijohdaja Seppo Havu, nuorempi hallitussihteeri Ritva Torvinen ja kalatalousylitarkastaja Harri Dahlström maa- ja metsätalousministeriöstä, lakimies Kurt Hemnell Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitosta, osastopäällikkö Vesa Karttunen Kalatalouden Keskusliitosta, toiminnanjohtaja Alpo Tuikkala Perämeren Kalastajain Keskusliitosta, toiminnanjohtaja Timo Seppälä Suomen Kalamiesten Keskusliitosta, tutkija Jari Setälä Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen Merenkurkun kalantutkimusasemalta, toiminnanjohtaja Kim Jordas Suomen Ammattikalastajaliitosta, toiminnanjohtaja Jukka Pirttijärvi Pohjanmaan kalastajaseurojen liitosta, puheenjohtaja Rauno Nieminen Raumanmeren Kalastajat ry:stä, puheenjohtaja Kari Hänninen Avomerikalastajat ry:stä, puheenjohtaja Sakari Halme Uparon osa-aika- ja kotitarvekalastajat ry:stä sekä myyntipäällikkö Kristian Ohls. Lisäksi Nylands Fiskarförbund on antanut kirjallisen asian- tuntijalausunnon.

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan vuoden 1982 kalastuslakiin lisättäväksi ammattikalastajaa koskeva määritelmä. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi myös säännökset siitä, että maa- ja metsätalousministeriö voi kieltää sellaisen pyydyksen ja kalastustavan käyttämisen, joka vaarantaa uhanalaisen eläinlajin säilymisen tietyllä vesialueella.

Vuoden 1951 kalastuslakiin ja vuoden 1982 kalastuslakiin sisältyviä kala- ja raputautien estämistä koskevia säännöksiä ehdotetaan täydennettäväksi siten, että kalan ja ravun mäti rinnastetaan tauti- ja loisvaaran puolesta kalaan ja rapuun.

Ehdotetut lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan heti kun ne on hyväksytty ja vahvistettu.

Valiokunnan kannanotot

Hallituksen esityksessä on selostettu jo annettuja säännöksiä ammattikalastuksen edellytysten parantamiseksi. Vuoden 1982 kalastuslain 6 §:n 4 momentin mukaan vain ammattikalastajat saavat käyttää ammattimaiseen kalastukseen tarkoitettuja pyydyksiä yleisellä vesialueella meressä ja Suomen kalastusvyöhykkeellä. Lainkohdan mukaan ammattimaisista pyydyksistä säädetään tarkemmin asetuksella. Kalastusasetuksen 1 §:n 2 momentin mukaan ammattikalastajana pidetään henkilöä, joka harjoittaa kalastusta ja saa siitä toimeentulonsa tai oleellisen osan siitä. Henkilön katsotaan saavan kalastuksesta toimeentulonsa tai oleellisen osan siitä, jos hänen kalastuksesta saamansa tulon määrä on vähintään 20 prosenttia kokonaistulosta. Ammattikalastajana ei pidetä henkilöä, joka on päätoimisessa virka- tai työsuhteessa. Ammattikalastajaksi katsotaan kuitenkin henkilö, joka on työsuhteessa kalastajana ja saa kalastuksesta edellä mainitun suuruista tuloa. Kalastusasetuksen 8 a §:ssä määritellään vuoden 1982 kalastuslain 6 §:n 4 momentissa mainitut ammattimaiseen kalastukseen tarkoitetut pyydykset.

Esityksestä ilmenee myös, että eduskunnan oikeusasiamiehen 26 päivänä toukokuuta 1995 kanteluasiassa ottaman kannan mukaan vuoden 1982 kalastuslain 6 §:n 4 momentissa säädetty ammattimaisten pyydysten käytön rajoittaminen ainoastaan ammattikalastajille edellyttää ammattikalastajan käsitteen määrittelemistä laissa. Eduskunnan oikeusasiamies on kirjoituksessaan lisäksi viitannut hallitusmuodon 92 §:n 2 momenttiin ja katsonut, ettei päätoimisessa virka- tai työsuhteessa olevia koskevaa rajoitusta tulisi soveltaa, koska se ei perustu lakiin tai laissa annettuun valtuutukseen.

Esityksen perusteluissa on tuotu esiin, että kalat ovat uusiutuva luonnonvara, jota voidaan hyödyntää kestävästi käytön periaatteella. Kalakannat eivät kestä rajoittamatonta kalastusta, minkä vuoksi kalastuspainetta on säädeltävä. Kalamarkkinoiden toimivuuden kannalta kalastuksen on tapahduttava asianmukaisin menetelmin ja mahdollisimman jatkuvasti. Parhaana keinona tämän turvaamiseksi on pidetty sitä, että ammattimaisesti kalastavat elinkeinonharjoittajat tuottavat kalatuotteet markkinoille. Myös käytännössä ammattikalastajat ovat kalastaneet suurimman osan markkinoille tulleesta kalasta. Esityksessä todetaan, että nyt lakiin otettavaksi ehdotettua määritelmää laadittaessa on lähtökohtana ollut se, että ammattikalastuksella on oltava olennainen merkitys asianomaisen toimeentulon kannalta.

Valiokunta toteaa, että se on jo 16.4.1993 mietinnössään n:o 6 hallituksen esityksestä n:o 301 laiksi kalastuslain 6 §:n muuttamisesta (MmVM 6/1993 vp) edellyttänyt, että ammattikalastaja määritellään siten, että edellytykset sivuelinkeinona harjoitettavalle kalastukselle säilyvät. Valiokunta pitääkin esityksen perustelujen mukaisesti tärkeänä, että ammattikalastajaksi katsotaan sellainenkin henkilö, jonka tuloista vain osa tulee kalastuksesta. Perusteluissa on myös tuotu esiin, että kysymyksessä ovat monessa tapauksessa suhteellisen vähätuloiset henkilöt ja että pienehkölläkin kalastustulolla voi olla heille merkitystä.

Valiokunta toteaa, että nyt lakiin otettavaksi ehdotetun ammattikalastajan määritelmän oikeusvaikutukset liittyvät pääasiassa joko pyydysten käyttöä koskeviin rajoituksiin tai toisaalta kalastukseen suunnattuihin tukitoimenpiteisiin. Valiokunta pitää tärkeänä, että tukitoimenpiteet tulevat niiden hyväksi, jotka saavat huomattavan osan toimeentulostaan kalastuksesta. Esityksessä on katsottu sopivaksi alarajaksi ammattikalastajalle, että 30 prosenttia hänen valtionverotuksessa verotettavista kokonaistuloista tulee kalastuksesta, kun nykyisten säännösten mukaan henkilön katsotaan saavan kalastuksesta toimeentulonsa tai oleellisen osan siitä, jos hänen kalastuksesta saamansa tulon määrä on vähintään 20 prosenttia kokonaistulosta. Va-

liokunta kiinnittää huomiota siihen, että esityksen määritelmän edellyttämä suurempi osuus tuloista voisi eräissä tapauksissa johtaa tilanteisiin, joissa jo hankittujen pyydysten hyödyntäminen kalastuksessa estyisi. Valiokunta katsookin, ettei nyt lakiin otettavalla määritelmällä tule rajoittaa pyydysten käyttöä entisestään nostamalla edellä tarkoitettua tulojen alarajaa. Ottaen myös huomioon sen, että tulojen vertailuperusteena olisi valtionverotuksessa verotettava tulo, valiokunta pitää tältä osin riittävänä, että kalastuksesta saatavat tulot muodostavat yli 15 prosenttia kalastajan valtionverotuksessa verotettavista kokonaistuloista.

Edellä esitetyn perusteella valiokunta ehdottaa 2 momenttiin säännöstä, jonka mukaan ammattikalastajaksi voitaisiin katsoa myös henkilö, jonka kalastuksesta saamat tulot ovat 1 momentissa tarkoitettua pienemmät, mutta kuitenkin yli 15 prosenttia hänen valtionverotuksessa verotettavista tuloistaan. Pykälän 2 momentissa tarkoitettujen ammattikalastajan oikeudet ja velvollisuudet olisivat kalastusluksen rekisteröinnin, käytettävien pyydysten, kiintiöiden kalastamisen, saaliin ilmoitusvelvollisuuden ja kalastuksen muun sääntelyn osalta samat kuin 1 momentissa tarkoitettujen kalastajankin. Pykälän 2 momentin sanamuodon mukaan heitä ei muissa kuin 2 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa rinnastettaisi 1 momentissa tarkoitettuihin ammattikalastajiin, eikä heihin niin ollen voitaisi soveltaa esimerkiksi kalastustukia ja kalastusvakuutusta koskevia säännöksiä.

Hallituksen esityksessä mainituista syistä ja saadun selvityksen perusteella valiokunta pitää lakiehdotuksia tarpeellisina ja puoltaa niiden hyväksymistä edellä esitetyn huomautuksin ja jäljempänä ehdotettavin muutoksin.

Valiokunta ehdottaa kunnioittaen,

että hallituksen esitykseen sisältyvä toinen lakiehdotus hyväksyttäisiin muuttamattomana ja

että hallituksen esitykseen sisältyvä ensimmäinen lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

1.

Laki**kalastuslain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
*muutetaan 16 päivänä huhtikuuta 1982 annetun kalastuslain (286/82) 95 §:n 2 momentti sekä
 lisätään lakiin uusi 6 a § ja 37 §:ään, sellaisena kuin se on 22 päivänä joulukuuta 1993 annetussa
 laissa (1355/93), uusi 3 momentti seuraavasti:*

6 a §

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä)

*Henkilöä, jonka 1 momentissa tarkoitettu kalastuksesta saatu tulon osuus on alle 30 prosenttia mutta yli 15 prosenttia, pidetään ammattikalastajana tämän lain 6 §:n 4 momenttia sekä kalansaa-
 liin ilmoittamista ja kalastuksen sääntelyä koske-
 via säännöksiä sovellettaessa. (Uusi 3 mom.)*

37 ja 95 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Voimaantulosäännös

(Kuten hallituksen esityksessä)

Helsingissä 7 päivänä maaliskuuta 1996

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa
 ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Timo Kalli
 /kesk, varapuheenjohtaja Kari Rajamäki /sd ja
 jäsenet Raimo Holopainen /sd, Tapio Karjalai-

nen /sd, Annikki Koistinen /kesk, Jari Koskinen
 /kok, Esa Lahtela /sd, Erkki Pulliainen /vihr, Eila
 Rimmi /vas, Ola Rosendahl /r ja Väinö Saario
 /kok sekä varajäsen Aulis Ranta-Muotio /kesk.
